

2011. július 11. hétfő
Bírák könyve 20,18–48

Dr. Hodossy-Takács Előd

Izráel két ízben vereséget szenved

^{20,18}Azután elindultak Izráel fiai, elmentek Bételbe, és ezt kérdezték Istentől: Ki vonuljon föl közülünk elsőnek, hogy megütközzék a benjáminiakkal? Az Úr ezt felelte: Először Júda! ^{20,19}Elindultak tehát Izráel fiai reggel, és táborot ütöttek Gibeával szemben. ^{20,20}Kivonultak az izráeli férfiak, hogy megütközzenek Benjáminnal, és csatarendbe álltak fel ellenük az izráeli férfiak Gibeánál. ^{20,21}A benjáminiak is kivonultak Gibeából, és földre terítették azon a napon huszonkétezer izráeli embert. ^{20,22}Akkor a nép, az izráeli férfiak, összeszedték erejüket, és újra csatarendbe álltak azon a helyen, ahol az első napon sorakoztak föl. ^{20,23}Fölmentek ugyanis Izráel fiai, és sírtak az Úr színe előtt egész estig, és ezt kérdezték az Úrtól: Harcha szálljak-e újból a testvéremmel, Benjáminnal? Az Úr azt felelte: Vonuljatok föl ellene! ^{20,24}Amikor Izráel fiai a második napon a benjáminiak ellen indultak, ^{20,25}kivonult velük szembe Benjámin Gibeából a második napon is, és földre terítették Izráel fiai közül újabb tizennyolcezer embert, akik a kardforgatásban mind jártasak voltak. ^{20,26}Ekkor elvonultak Izráel fiai mindnyájan, az egész nép; elmentek Bételbe, és ott ültek sírva az Úr színe előtt. Böjtöltek azon a napon egész estig, és égőáldozatokat meg békeáldozatokat mutattak be az Úr színe előtt. ^{20,27}És megkérdezték Izráel fiai az Urat, mert abban az időben ott volt az Isten szövetségének a ládája, ^{20,28}és Áron fiának, Eleázárnak a fia, Fineás szolgált előtte abban az időben. Ezt mondták: Kivonuljak-e még egyszer harcolni a testvérem, Benjámin ellen, vagy abba hagyjam? Az Úr azt felelte: Vonuljatok föl, mert holnap a kezetekbe adom!

Benjámin törzsét leveri Izráel

^{20,29}Izráel ezután csapatokat állított lesbe Gibeá körül. ^{20,30}Majd fölvonultak Izráel fiai a benjáminiak ellen a harmadik napon, és felsorakoztak Gibeánál, mint azelőtt. ^{20,31}A benjáminiak is kivonultak a néppel szemben, és elszakadtak a várostól. Megint elkezdtek vágni a népet, mint azelőtt, és halálra sebeztek mintegy harminc izráeli embert a nyílt mezőn és az országutakon, amelyek közül az egyik Bétel felé, a másik Gibeá felé vezet. ^{20,32}A benjáminiak már ezt gondolták: Megint megverjük őket, mint először! De Izráel fiai ezt mondták: Fussunk, és szakítsuk el őket a várostól az országutakra! ^{20,33}Ekkor az izráeli férfiak elhagyták állásaikat, és Baal-Támárnál sorakoztak fel. A lesben álló izráeliek pedig kitértek állásaikból Gibeá közelében, ^{20,34}és egészen Gibeá elé nyomultak; tízezeren voltak az egész Izráelből összeválogatva. Akkor kemény csata kezdődött, és a benjáminiak nem tudták, hogy milyen veszedelem szakad rájuk. ^{20,35}Az Úr ugyanis vereséget mért Benjáminra Izráel előtt, és Izráel fiai huszonötezer egyszáz embert pusztítottak el azon a napon a benjáminiak közül, akik mind jártasak voltak a kardforgatásban. ^{20,36}A benjáminiak is belátták, hogy vereséget szenvedtek, bár az izráeliek teret engedtek a benjáminiaknak, bízva azokban, akiket lesbe állítottak Gibeánál. ^{20,37}A lesben állók sietve betörték Gibeába; benyomultak a lesben állók, és kardélre hányták az egész várost. ^{20,38}Abban állapotok meg az izráeliek a lesben állókkal, hogy ezek majd füstjelet adnak a városból. ^{20,39}Amikor tehát az izráeliek meghátráltak a csata közben, és Benjámin elkezdte vágni őket, és halálra sebezett az izráeliek közül mintegy harminc embert, és már ezt gondolták: Nagyon megverjük őket, mint az első ütközetben! - ^{20,40}akkor kezdett felszállni a füstoszlop a városból. A benjáminiak hátrafordulva látták, hogy a város lángja már az eget veri. ^{20,41}Erre az izráeliek megfordultak, a benjáminiak pedig megrettentek, mert látták, hogy rájuk szakadt a veszedelem. ^{20,42}A pusztába vivő útra fordultak az izráeliek elől, de a harc nyomon követte őket, és a városból jövők is pusztították a közbeszorultakat. ^{20,43}Bekerítették Benjámin, üldözték és tiporták őket pihenés nélkül, egészen messze, Gibeától kelet felé. ^{20,44}Elesett tizennyolcezer benjámini ember, csupa vitéz férfi. ^{20,45}Ekkor irányt változtattak, és a pusztá felé menekültek, a Rimmón-kőszálhoz. De még az országutakon is levágtak ötezer embert. Utánuk nyomultak egészen Gidómig, és megint levágtak közülük kétezer embert. ^{20,46}Azon a napon tehát összesen huszonötezer kardforgatásban jártas benjámini ember esett el, csupa vitéz férfi. ^{20,47}Azután hatszáz férfi más irányba fordult, és elmenekült a pusztába, a Rimmón-kőszálhoz, és ott maradtak a Rimmón-kőszálán négy hónapig. ^{20,48}Az izráeliek pedig újra a benjáminiak ellen fordultak, és kardélre hányták a városban lakó embereket, állatokat és mindent, amit csak találtak. Az ott található városokat is mind lángba borították.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Bírák 20,18–48. – Benjámin pusztulása

A polgárháború forgatókönyve szerint zajlanak az események. Mindkét oldal rendkívül komoly veszteségeket szenved, – ahogy az lenni szokott az ilyen küzdelmeknél. A forgatókönyv az ütközeteket követi, összesen három összecsapásra kerül sor, és a végeredmény Benjámin gyakorlatilag teljes megsemmisülése.

[18–21] A harc megkezdése előtt végre sor kerül YHWH megkérdezésére – e nélkül semmit nem kellett volna tenni. Ugyanakkor ez a tudakozódás is sajátosan rögzíti a támadók önfejűségét: nem arra kíváncsiak ugyanis, hogy mit szól Isten a támadás tervéhez, hanem pusztán technikai részletkérdésről sorsolnak, az első támadót választják ki így. Semmi meglepetés nem születik: a sérelem egy júdai területen élő lévítát ért, tehát kezdje a harcot Júda.¹ De ahogy a kérdés nem a lényegre érinti, úgy a válaszból is épp a legfontosabb hiányzik: nincs diadalígéret. Az egész történet dinamikáját azonban tökéletesen szemlélteti, hogy ennek ellenére Izrael bőszen kivonul, és súlyos vereséget szenvedett el. A támadók oldalán a veszteség 22.000 harcos.

[22–25] Mielőtt folytatódna a küzdelem, mintha derengeni kezdeni valami Izraelben arról, hogy valami nagyon rossz dolog történik közöttük. Ismét YHWH-hoz fordulnak, és ezúttal a kérdés már az, amit eddig is vártunk volna: „*harcba szálljak-e újból a testvéremmel, Benjáminnal?*” A válasz igen, viszont sikert most sem Ígér Isten. Az eredmény: 18000 halott a támadók oldalán, tehát eddig eredmény még semmi, de már meghalt 40000 ember.

[26–48] Izrael nehezen jött rá arra, hogy alapvetően félrecsúsztott az egész terv, és mintha az is megvilágosodna, hogy mit kellett volna tenni még az első csata előtt. Akkor nagy bőszen döntöttek, már vették is számba a harcosokat - most elmennek Bételbe, az Úr ládájához, időt szánnak a böjtire, és így kérdezik meg az Urat. A válasz végre egyértelmű lesz, támadásra biztat, és sikert ígér. A harc eleje ugyanakkor a két kudarcot idézi, viszont a 35. vers végre fordulatról számol be - Isten beavatkozását aláhúzva. Hadicsellel Izrael egy része a városba tör be, elpusztítják, majd a szabad téren harcoló benjáminiak ellen fordulnak ők is. Benjámin tehát két tűz közé kerül: egyik oldalról a csatatéren felsorakozók, másik oldalról pedig a várost felgyújtók szorongatják őket. Huszonötezeren esnek el, amit a szöveg három részből rak össze (18000+5000+2000). Ezek után a város teljes megsemmisítése van még hátra. Összesen csak hatszázan menekülnek meg, ők négy hónapig bujdosnak - pontosan annyi ideig, amíg a lévita felesége távol volt.

A polgárháborús küzdelmek mérlege tehát hatvanötezer halott, amit a többi számadathoz hasonlóan nem értékelünk, valamint egy elpusztított, felperzselt város. Ezen felül a keserű csalódás, aminek majd a következő, utolsó fejezet ad hangot.

¹ Younger, K. Lawson: *Judges / Ruth*. The NIV Application Commentary. Zondervan, Grand Rapids, Michigan. 2002. 373.

Prédikációvázlat

Ez a szakasz a nagy nehezen kicsikart győzelemről szól, ami tragikus a vesztesnek, de keserű a győztesnek is. Ez a győzelem mindkét oldalon felér a vereséggel. Nemcsak azért, mert a győztes is súlyos károkat, óriási veszteségeket szenvedett, és nemcsak azért, mert a vesztesek gyakorlatilag teljesen felmorzsolódtak és megsemmisültek, hanem azért is, mert a küzdelem végére mintha lassan mindenki számára nyilvánvalóvá válna, hogy ez az egész polgárháború Isten akarata ellen volt. Ezzel természetesen nem azt állítja a szöveg, hogy a bűnt megtorlás nélkül kellett volna hagyni, de az arányosságot mégis tekintetbe kell venni. Valóban ki kell irtani egy törzset, ha megtűri kebelében a bűnt? Mintha a végén merülne csak fel ez a kérdés, amikor már késő. Nem véletlen, hogy a 21. fejezet a győztesek sírásával kezdődik, akik gyászolják saját tettüket – örömnép helyett.

Három csatát kellett megvívniuk. Az első egyértelmű kudarc. A második szintén, de ott legalább feltűnik egy reménysugár: elkezdik érzékelni, hogy Benjámin mégiscsak közülük való. A harmadik csata hozza a győzelmet, viszont ez alkalommal a harc kissé túlságosan is gyilkosra sikerül – még az asszonyok sem menekülnek meg. Benjáminból 600 férfi marad.

Régi felismerés, hogy igazán mély gyűlölet az egy közösségen belül lévő emberek között tud felizzani. Nincs értelme a „mi lett volna, ha...?” típusú kérdéseknek, mégis fel kell tenni egyet: mi lett volna, ha a harmadik csata előkészületeivel kezdődött volna az egész háború? Ha időt szánunk a böjtre, ha elmennek és megkérdezik az Urat, de nem vérszomjasan, hanem valóban kíváncsian? Akkor is tenger vér folyt volna el? Nem tudjuk biztosan, de gyaníthatóan nem. Talán lett volna valaki, aki azt mondta volna: állj! Nem öldöshetjük halomra egymást! Tragikus látni, de Izrael fiai egymásnak komolyabb károkat okoztak, mint a könyvben a különböző idegenek az ő elnyomásukkal!

A bűn felett nem lehet elsiklani – és teljesen jogos, ha valaki azt mondja, hogy nem elég elutasítani egy kézenfekvőnek tűnő megoldást, kell helyette ajánlani egy jobbat. A régi Izraelben egyéni bűnök esetén a vérbosszú intézménye volt honos. Ha valaki gyilkossá lett, az áldozat családja megbosszulta a kiontott vért – a gyilkoson. Viszont már ők is tudták, hogy amikor a bosszúvágy felüti a fejét, akkor a józanság messzire távozik, és ezért bevezették a menedékvárosok intézményét. Ennek az volt a lényege, hogy ha a gyilkos akart egy normális jogi eljárást, akkor ide menekült a vérbosszuló elől. Lefolytatták a vizsgálatot, és ha kiderült, hogy ő a tettes, akkor meg kellett halnia; ha viszont ártatlan volt, megmenekült ő is és a vérbosszuló rokon is elhamarkodott tettének következményeitől. Léteztek tehát eljárások a bosszún kívül is, és távol állt ettől a világtól a bűn elkendőzése. Ezek azonban ennél a büntettnél csődöt mondanak. A lényeg pedig ez lenne: itt egy büntett történet, és a bűnösök ellen nem a háború a megoldás. A háború soha nem megoldás. Emlékezzünk az első világháborúra: mindenki elhitte, mert el akarta hinni, hogy egy rövid idő, és eljön egy jobb világ. Ezzel szemben elkövetkezett minden addigi háború legborzalmasabbika, amit még csak lezárni sem sikerült tisztességesen – hisz a békébe bele volt kódolva a következő háború. A háború mindig túl nagy ár (és a polgárháborúnak soha nincs győztese). John Lukacs egyik művében így jellemezte az 1913-as esztendőt: „...Európában azonban ez volt a százéves béke utolsó éve, bár erre senki sem gondolt. S hogy miért?. Mert az emberek, tisztességes és becsületes emberek is úgy vélték, hogy nem katasztrófa, ha valahol (jelesül a Balkánon) valamilyen háború zajlik, sőt ez talán kell is ahhoz, hogy a civilizáció, az ő civilizációjuk megőrizze életképességét.” (kiemelés: J. Lukacs) Ez volt az utolsó békeév a vérrel, nyomorúsággal terhelt 20. században.

Ebből a három csataleírásból egyet mindenesetre meg kell tanulnunk: meglátni a testvért, a másik embert, akivel sokkal több minden köt össze, mint ami elválaszt tőle.